

3. Опис курсу

Метою викладання дисципліни «Взаємодія з органами влади: GR-менеджмент» є формування у слухача комплексу знань у вибудовуванні некорупційних відносин між зацікавленими комерційними структурами та органами влади в цілях досягнення спільного блага і розвиток практичних навичок з використання цих знань на практиці в комерційній діяльності.

Завдання курсу:

- забезпечення формування знань і навичок у сфері GR-аналізу, компетенцій в експертно-аналітичній роботі та оцінювання проблемних ситуацій;
- забезпечення формування знань і навичок у сфері GR-проектування, захисту і обґрунтування кращих рішень для проблемних ситуацій;
- забезпечення формування знань і навичок у сфері, власне, GR-менеджменту на стратегічному і операційному рівнях, тих чи інших прийомів надання публічно-управлінського впливу і лобіювання.

Методи навчання: лекції, практичні заняття із розв'язанням кейсів, вирішення ситуаційних завдань і вправ робота у малих групах з перехресним обговоренням проміжних результатів, семінари у діалоговому режимі, телеконференції (у випадку дистанційної форми навчання), виконання індивідуальних завдань і знаходження відповідей до питань для обговорень; виїзні зустрічі і дискусії з провідними і досвідченими представниками реального бізнесу українського бізнесу (під час кількадечної підсумкової практичної частини «стажування за модулем» або факультативних «дискусійних клубів»).

Результати навчання за дисципліною мають охоплювати певний перелік професійних компетенцій (здібностей застосовувати набуті уміння, навички і знання) управлінця. Після вивчення дисципліни слухач повинен

знати:

- знати зміст, роль і форми некорупційної взаємодії комерційних структур з органами влади;
- розуміти дію основних GR-технологій і технології лобістської дії при взаємодії з органами влади;
- сучасні напрями розвитку GR-менеджменту в Україні та світі;
- як обирати і презентувати належні управлінські GR-рішення в цілях досягнення більшої конкурентоздатності компанії та не порушуючи антикорупційне законодавство;

вміти:

- виокремлювати основні суб'єкти та об'єкти GR-відносин та пов'язувати їхні інтереси;
- розрізняти легальні та протиправні прийоми просування інтересів бізнесу;
- аргументовано дискутувати з колегами навколо доведення кращого вирішення до навчальних ситуаційних завдань;
- провадити спільну роботу, взаємодіяти і кооперувати з колегами-слухачами у мікрогрупах;

володіти:

- навичками пошуку, обробки і аналізу інформації, необхідної для повнішого розуміння контексту кожної задачі, і обґрунтування власної пропозиції;
- навичками проектування ланцюжка дій GR-відносин.

Компетентності:

Вміння працювати у команді (малій групі), у тому числі - доносити свою думку і вислуховувати думку своїх колег по малій групі; більш розвинуті міжособистісні комунікації; здатність формувати і доводити своє власне аргументоване обґрунтування рішень, попередньо встановивши взаємозв'язки досліджуваного об'єкта з оточуючим середовищем; здатність формувати проекти управлінських рішень і рекомендацій для керівництва компанії (як мікро-консалтинг).

4. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теорія зв'язків з органами влади (government relations): основні поняття та концепції

Лекція: *Поняття «government relations» (GR) і поняття «лобізм» та відмінності між ними. Різниця між «GR», «public affairs» і «public relations». Традиційні форми лобізму. Стратегічні переваги GR vs. лобізм. Суб'єкти GR: корпорації, ділові асоціації, професійні агентства та консультанти. Об'єкти GR. Особи, що приймають рішення. Рівні GR: муніципальний, регіональний, національний. Стейкхолдери: зовнішні та внутрішні. Професійні навички, якості та знання GR-фахівця.*

Тема 2. Технологічні суб'єкти GR

Лекція: *Місце і функції підрозділу GR у структурі компанії. Типовий департамент GR. Функції корпоративного підрозділу GR, функції консалтингового агентства. Чотири стадії циклу GR-консалтингу та відповідні функції на них. Структурованість GR-відносин. Форми і методи структуризації GR-відносин: політичний консалтинг, networking, законодавчі обмеження, відносини GR і правові відносини. Оцінка ефективності роботи GR-департаменту і GR-фахівців.*

Тема 3. Етика GR та лобізму

Лекція: *Етика, мораль та моральність. Професійна етика та етичні кодекси GR-фахівців. Суспільне благо як частина моральної основи GR. Кодекси професійної поведінки у сфері GR та лобізму. Проблема реалізації етичних норм. Корупція та доброчесність.*

Тема 4. Основні GR-технології

Лекція: *Основні етапи GR-діяльності.: «моніторинг», «аналіз», «стратегія і тактика», «вплив», «контроль реалізації». Тактика GR та конкретні технології: пряма взаємодія, вплив через експертне середовище, зв'язки з медіа, корпоративна соціальна відповідальність, підтримка політичної діяльності. Петиції. Схема роботи експерта в соціальному середовищі. Стратегічна філантропія та місцеві спільноти. Неетичні GR-технології: astroturfing, greenwashing, sockpuppeting.*

Тема 5. Стратегії та моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки

Лекція: *Роль достовірної інформації в прийнятті рішень та проблема асиметричного розподілу інформації. Роль ЗМІ у формуванні громадської думки: сцена дії, сприйняття дії, реакція на сприйняття. Медіа-стратегії та GR-діяльність. Інформаційна політика у GR-комунікаціях. Ключові меседжі. Інструменти та прийоми створення новинного поводу.*

Тема 6. GR-комунікації у сучасному інтернет-середовищі

Лекція: *Можливості GR-комунікацій в Інтернеті*

Веб 2.0 та соціальні медіа: основні характеристики і функції: 2.1) Порівняння Web 1.0 vs. Web 2.0; 2.2) Можливості для GR-комунікації, пов'язані з розвитком Веб 2.0

Ризики і перспективи комунікацій у середовищі Web 2.0

GR-технології у сучасну епоху Web 3.0: Характерні риси Web 3.0. Тренди у використанні технології GR в Web 3.0. Приклади використання технології GR в Web 3.0.

Сценарій того, як технології веб 3.0 можуть допомогти українському університетові подати і реалізувати у своєму регіоні інноваційний проект, ефективно комунікуючи з державною і місцевою владою

Висновки

Тема 7. Сучасні теоретичні підходи до вивчення лобізму

Лекція: Лобіювання інтересів бізнесу в контексті теорії вироблення приватного політичного курсу

Теорія доступу, плюралізм, корпоративізм і мережевий підхід до вивчення лобізму

Аналіз і прогноз трендів та сценаріїв розвитку ситуації у міжнародній політиці ЄС у 2023-2025 р. як приклад для акцентування зусиль європейських лобістів

Висновки

Тема 8. Сучасні теоретичні підходи до вивчення лобізму

Лекція: Брюссель як великий лобістський центр

Законодавчі та суспільні форми контролю за лобістами в ЄС

Особливості лобіювання різних органів влади ЄС

Лобісти ЄС

Суспільні та приватні інтереси брюссельських лобістів: громадські організації та корпорації

Висновки

Тема 9. Технологічні особливості лобізму в ЄС

Лекція: Гра трьох «П»

Групи головних лобістських стратегій у Брюсселі

5. Теми практичних занять

Таблиця 2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кілька годин	
		денна	заочна
1.	Теорія GR: основні поняття та концепції	4	1
2.	Технологічні суб'єкти GR	2	1
3.	Етика GR та лобізму	2	0
4.	Основні GR-технології	4	1
5.	Стратегії та моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки	4	1
6.	GR-комунікації у сучасному інтернет-середовищі	4	1
7.	Сучасні теоретичні підходи до вивчення лобізму	2	1
8.	Лобізм в Євросоюзі	4	1
9.	Технологічні особливості лобізму в ЄС	2	1
Разом		28	8

6. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає:

- підготовку відповідей на контрольні питання за кожною темою;
- підготовку коротких доповідей (до 7 хвилин) з обов'язковим їх обговоренням у групі зі студентами;
- вивчення навчальної та аналітичної літератури за темами і виконання завдань, що вказані у таблиці нижче;
- виконання підсумкового індивідуального завдання (для заочної форми навчання).

Теми та завдання для самостійної роботи

Таблиця 3. Теми та завдання для самостійної й індивідуальної роботи

Теми самостійної роботи	Завдання		бали
	ЗМІСТ		
	контрольні питання і завдання	теми доповідей для індивідуальних завдань (самостійна робота)	
1) Теорія GR: основні поняття та концепції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сформулюйте визначення GR. 2. Чи правомірно вважати поняття «GR» і «лобізм» синонімами? 3. Який вид діяльності виник раніше - лобізм або GR? 4. Чи можна вважати лобізм квінтесенцією GR-діяльності? 5. Які види суб'єктів GR ви знаєте? 6. Сформулюйте визначення public affairs. 7. Як співвідносяться поняття «public affairs», «public relations» і «government relations»? 8. Перерахуйте основні технології GR-комунікацій. 9. Назвіть рівні GR і принципову різницю між ними. 10. Назвіть основні цілі (предмети) GR-діяльності. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лобізм і GR як суміжні поняття. 2. Public affairs, лобізм і GR: спільне та відмінне. 3. Теоретичні підходи до поняття «public affairs». 4. Історичний аналіз подій і чинників, що вплинули на становлення GR. 5. Роль ділових асоціацій у підтримці GR-діяльності компанії. 6. Вітчизняна практика «торгівлі впливом» (influence peddling). 7. Сучасні вимоги до компетенцій вітчизняного GR-фахівця. 	4
2) Технологічні суб'єкти GR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Які фактори впливають на обсяг функцій, роль і структуру GR-підрозділу в кожній конкретній компанії? 2. У яких галузях економіки найбільш розвинені GR-департаменти? Наведіть приклади. 3. До якого департаменту компанії найчастіше структурно відноситься GR-служба? 4. Перерахуйте ключові функції GR-департаменту. 5. За якими ключовими показниками можна оцінити ефективність діяльності GR-департаменту? 6. Якою має бути структура ефективної GR-консалтингової компанії? 7. Назвіть основні функції GR-консалтингу. 8. Які головні особливості консалтингової області GR-активності? 	-	2
3) Етика GR та лобізму	<ol style="list-style-type: none"> 1. Які функції професійної етики? 2. У чому моральний сенс професії GR-фахівця? 3. Чи можна етику GR і лобізму вважати наукою? Чому? 4. Наведіть три аргументи, чому професійна етика відрізняється від особистої моралі. 5. Які функції кодексів професійної поведінки? 6. Назвіть види кодексів професійної поведінки лобіста. Наведіть приклади. 7. Перерахуйте основні принципи професійної етики фахівця із взаємодії з 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття професійної етики GR. 2. Функції професійної етики лобіста. 3. Цінності професійної етики в сфері лобізму і GR. 4. Міжнародні кодекси професійної етики лобіста. 5. Національні кодекси професійної етики лобіста (країна - але вибору магістранта). 6. Європейські органи і структури саморегулювання лобізму. 7. Українські структури саморегулювання лобізму. 8. Етика лобіста і проблема корупції. 	4

Теми самостійної роботи	Завдання		бали
	ЗМІСТ		
	контрольні питання і завдання	теми доповідей для індивідуальних завдань (самостійна робота)	
	державними органами. 8. Яка роль професійного співтовариства в етичному регулюванні GR і лобізму?		
4) Основні GR-технології	<p>1. У чому полягає принципова відмінність технологій GR від лобістських технологій?</p> <p>2. Назвіть способи прямого взаємодії GR-фахівців з органами державної влади.</p> <p>3. У якому випадку участь в діяльності експертного співтовариства є лобістською технологією, а в якому - технологією GR?</p> <p>4. Які фактори викликали широке поширення соціальної відповідальності в глобальному масштабі?</p> <p>5. Назвіть основні види корпоративної соціальної відповідальності (CSR).</p> <p>6. У чому може полягати підтримка діяльності політиків як форма GR?</p> <p>7. Наведіть відомі вам приклади стратегічної філантропії.</p> <p>8. Які проекти державно-приватного партнерства в Україні вам відомі?</p> <p>9. Що таке «м'які гроші»?</p> <p>10. Наведіть відомі приклади використання технології green-washing в Україні.</p>	<p>1. Опитування громадської думки та інші соціологічні методи дослідження в GR-практиці.</p> <p>2. Ключові дії прихильників і противників законопроекту «Про освіту», підготовленого Міністерством освіти і науки України та внесеного до порядку денного реформ Верховної ради України у вересні 2017 року.</p> <p>3. Аналіз прихильників і противників законопроекту «Про антикорупційні суди» в Україні. Ключові «точки тиску» у структурі влади.</p> <p>4. Порівняльний аналіз технологій прямого і непрямого GR: плюси і мінуси.</p> <p>5. Проекти державно-приватного партнерства: аналіз української практики.</p>	4
5) Стратегії та моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки	<p>1. Опишіть дві основні причини, які викликають найважливішу роль інформації в процесі прийняття політичних рішень.</p> <p>2. У чому полягає основна проблема асиметричних GR-комунікацій?</p> <p>3. Що таке «інформаційне субсидування»?</p> <p>4. Опишіть функції ЗМІ, які мають найбільше значення з точки зору політики і державного управління.</p> <p>5. Дайте визначення медіа-стратегії в GR-діяльності.</p> <p>6. Опишіть основні види медіа-стратегій.</p> <p>7. Опишіть основні види інформаційної політики в GR-діяльності</p> <p>8. Що таке «ключове повідомлення»? Які його характеристики?</p> <p>9. Опишіть основні напрямки медіа-релейшнз в GR-комунікаціях і особливості вітчизняної практики їх використання.</p> <p>10. Перерахуйте основні прийоми створення приводів для новин.</p> <p>11. У чому полягає важливість спеціальних подій для медіа-релейшнз в GR-комунікаціях?</p>	<p>1. Роль ЗМІ в процесі прийняття державних рішень в Україні.</p> <p>2. Технології інформаційного субсидування ЗМІ в GR.</p> <p>3. ЗМІ як дистриб'ютор політичного впливу.</p> <p>4. Зміст і види стратегій використання ЗМІ в GR.</p> <p>5. Види інформаційної політики в GR.</p> <p>6. Проблема створення ключових повідомлень для реалізації медіа-стратегії в GR.</p> <p>7. Технології створення інформаційних приводів в GR: кращий світовий досвід для України.</p>	4
6) GR-комунікації у сучасному інтернет-середовищі	<p>1. Назвіть властивості Інтернету, що дозволяють використовувати його як важливе доповнення до традиційних зв'язків із</p>	<p>1. Роль соціальних медіа у підвищенні ефективності стратегій і тактик зі зв'язків з органами державної влади.</p> <p>2. Переваги соціальних мереж</p>	4

Теми самостійної роботи	Завдання		бали
	ЗМІСТ		
	контрольні питання і завдання	теми доповідей для індивідуальних завдань (самостійна робота)	
	<p>органами державної влади.</p> <p>2. Виділіть три основні напрямки GR-діяльності за допомогою Інтернету.</p> <p>3. Чим Інтернет епохи Веб 3.0 від інтернету епохи Веб 2.0 і навіть від Інтернету 1990-х рр.?</p> <p>4. Які нові можливості для GR-комунікації, пов'язані з розвитком Веб 2.0, привнесли (а) соціальні медіа і (б) технологія блокчейн та цифрова верифікація?</p> <p>5. Перерахуйте основні види соціальних медіа та їх відмінні характеристики.</p> <p>6. Яким чином нові соціальні медіа підвищують ефективність grassroots-стратегій? Наведіть приклади.</p> <p>7. Наведіть приклади ефективного використання краудсорсингу для впливу на політичні та законодавчі рішення.</p> <p>8. З чим пов'язана, на вашу думку, популярність хеш-тег-політики серед інтернет-активістів?</p> <p>9. Наведіть приклади успішного використання інтернет-реклами в GR-діяльності.</p> <p>10. Чому, на думку дослідників, український парламентарій та чиновник вищого рівня все менше побуюється взаємодіяти з громадськістю та бізнесом за допомогою електронних засобів комунікації?</p>	<p>для політичного активізму, взаємодії з громадянами та збору коштів.</p> <p>3. Використання краудсорсингу для організацій акцій протесту: аналіз російської практики.</p> <p>4. Аналіз присутності в інтернет-просторі депутатів обласної ради (регіон на вибір слухача).</p> <p>5. Новітні тактики, використовувані інтернет-активістами для обговорення та просування законопроектів.</p> <p>6. Аналіз потенційних ризиків онлайн-комунікації для фахівців але зв'язків з органами державної влади.</p> <p>Ситуаційне завдання №6.1</p> <p>Проведіть дослідження даного випадку, підбравши необхідні матеріали в Інтернеті та запропонуйте власну оцінку того, що сталося.</p> <p>Ситуаційне завдання №6.2</p> <p>1. Поінформована публіка поставилася до документального фільму насторожено. Чому? Знайдіть відповідні інтернет-ресурси.</p> <p>2. Що спільного можна знайти між фільмом та типовими PR-кампаніями кандидатів у президенти США?</p>	
7) Сучасні теоретичні підходи до вивчення лобізму	<p>Хто такий «клієнт» у структурі лобістських відносин? Що означає поняття «професійний лобізм»? Назвіть основні методи лобіювання.</p> <p>Чи широко використовуються grassroots-кампанії в Україні? Чому?</p> <p>Яким чином рішення в сфері приватної політики впливають на те, як фірма сприймає сферу політики публічної? Дайте коротку характеристику теоретичним підходам до вивчення лобізму в ЄС. У чому, на ваш погляд, перевага мережевого підходу до вивчення лобізму в ЄС? Охарактеризуйте ступінь доступу до інститутів ЄС приватних фірм, національних асоціацій, європейських асоціацій.</p>	<p>1. Основні традиції розуміння і визначення лобізму.</p> <p>2. Лобізм і корупція: до питання про співвідношення явищ.</p> <p>3. Типологія технологій лобізму.</p> <p>4. Технології прямого (безпосереднього) контакту.</p> <p>5. Технології лобізму (на прикладі однієї з великих компаній України, Німеччини, США чи інших країн).</p> <p>6. Лобізм як елемент демократії.</p> <p>7. Цивільний лобізм: основні характерні риси і особливості.</p> <p>8. Лобізм і конфлікт інтересів: сутнісні взаємозв'язки і основні моделі регулювання.</p> <p>9. Використання GR-технологій на прикладі лобістської кампанії будь-якої великої приватної української корпорації («СКМ», «Ferrexpro», «DCH», «Privat» та ін.).</p>	2
8) Лобізм в Євросоюзі	<p>1. Назвіть і дайте коротку характеристику відомих концепцій фірми як політичного об'єкта.</p> <p>2. У яких випадках приватні</p>	<p>Ситуаційне завдання №8.1 (кейс).</p> <ul style="list-style-type: none"> Відповідно до запропонованих вище 	4

Теми самостійної роботи	Завдання		
	зміст		бали
	контрольні питання і завдання	теми доповідей для індивідуальних завдань (самостійна робота)	
	<p>фірми можуть вдаватися, згідно з Д. Стренгом і М. Стіллом, до «наслідувального ізоморфізму»?</p> <p>3. Як рішення у сфері приватної політики впливають те що, як фірма приймає сферу політики публічної?</p> <p>4. У чому основні причини того, що великі компанії схильні до значно більшого тиску з боку державних структур?</p> <p>5. Перерахуйте чотири етапи вивчення лобізму у науковій літературі.</p> <p>6. Чому, на вашу думку, на сучасному етапі найбільший інтерес викликає дослідження лобізму в ЄС?</p> <p>7. Дайте коротку характеристику теоретичним підходам до вивчення лобізму у ЄС.</p> <p>8. Дайте визначення товарам доступу, запропоноване у межах теорії доступу.</p> <p>9. Охарактеризуйте ступінь доступу до інституцій ЄС приватних фірм, національних асоціацій, європейських асоціацій.</p> <p>10. У чому, на вашу думку, перевага мережевого підходу до вивчення лобізму в ЄС?</p>	<p>змінних необхідно проаналізувати ймовірність вибору представництва приватних інтересів як подальшу професійну діяльність кожного з екс-чиновників Єврокомісії «Баррозу 2» (табл. 8.3), а також простежити їх дійсний вибір.</p>	
<p>9) Технологічні особливості лобізму в Євросоюзі</p>	<p>1. Що є основною причиною інтересу лобістів до діяльності євровичовників?</p> <p>2. Що таке реєстр «Transparency Register»? Чому ЄС приділяє особливу увагу законодавчому регулюванню лобізму?</p> <p>3. Які органи влади існують у ЄС? Які функції покладаються на них?</p> <p>4. Чому Єврокомісія вважається головним об'єктом лобіювання до ЄС?</p> <p>5. У чому особливості лобіювання Європарламенту?</p> <p>6. Чому різні асоціації мають серйозний лобістський вплив у ЄС?</p> <p>7. Чому підхід «знизу-вгору» вважається ефективнішим, ніж лобіювання перших осіб?</p> <p>8. Які контакти з євровичовниками вважаються найефективнішими?</p> <p>9. Які методи лобіювання переважають у Європарламенті?</p> <p>10. У яких сферах найбільш сильні лобістські можливості європейських неурядових організацій?</p> <p>11. Опишіть модель Ван Шенделей. Що в даній моделі мається на увазі під трьома «П»?</p> <p>12. Вкажіть три основні лобістські стратегії, які</p>	<p>Ситуаційне завдання №9.1</p> <p>Кейс "Як європейська хімічна промисловість боролася проти реформи REACH"</p> <p>Запитання та завдання до кейсу</p> <p>1. Які основні методи протидії реформі було здійснено хімічною промисловістю?</p> <p>2. Розкажіть, які з них виявилися найефективнішими та чому.</p> <p>3. Для чого в кампанію протидії реформі залучалися державні структури США?</p> <p>4. Наскільки ефективною була робота з національними урядами з боку лобістів хімічної галузі?</p> <p>5. Поясніть, чому до кінця обговорення реформи лобісти кардинально змінили свою позицію.</p> <p>6. Чого досягли лобісти хімічної промисловості?</p>	4

Теми самостійної роботи	Завдання		бали
	зміст		
	контрольні питання і завдання	теми доповідей для індивідуальних завдань (самостійна робота)	
	використовуються у Брюсселі.		
Разом			36

7. Індивідуальні завдання (самостійна робота)

Самостійна робота слухача є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом за дисципліною «Взаємодія з органами влади: GR-менеджмент» у час, вільний від нормованих навчальних занять, тобто лекційних та практичних занять (аудиторної роботи). Вона полягає у роботі, передусім, з вітчизняними і іноземними періодичними виданнями, а також підручниками, навчальними посібниками, джерелами Інтернет, відкритими статистичними базами знань.

Значно підвищується значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно-модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Самостійна робота над тематикою дисципліни включає такі форми:

- поглиблене самостійне вивчення теоретичних тем;
- самостійна робота з літературними джерелами з метою кращого засвоєння програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- виконання індивідуальних завдань і знаходження відповідей до питань для обговорень, котрі наводяться у даних методичних рекомендаціях (див. вище);
- підготовка до поточного та підсумкового контролю.

При підготовці слухача до поточного чи підсумкового контролю рекомендується підготовка поглибленої доповіді з однієї конкретної і узгодженої з викладачем теми, використання наочного матеріалу, прикладів, аналізу певної ситуації.

Індивідуальні завдання кожному студенту прив'язані до самостійної підготовки коротких і критичних доповідей (до 7 хвилин). Теми таких доповідей вказані у таблиці вище (третьій стовпчик). Кожний студент денної форми навчання має підготувати як мінімум одну доповідь і публічно її представити на заняттях.

Обов'язковою умовою для виконання завдання є критичний погляд на об'єкт вивчення (тему) з перерахуванням не менше 5-ти (п'яти) проблем у ній та існуючих (або можливих) підходів до вирішення їх. Під час публічного обговорення на це робиться особливий акцент.

8. Методи контролю та критерії оцінювання

Під час вивчення дисципліни «Взаємодія з органами влади: GR-менеджмент» протягом тематичного навчального блоку «Управління бізнес-процесами», який застосовується для слухачів денної форми навчання за програмою «Бізнес-адміністрування», введено одночасно поточний і підсумковий контроль знань. Ці два види контролю тісно взаємозв'язані й організуються так, щоб стимулювати самостійну роботу слухачів протягом тематичного навчального блоку «Управління бізнес-процесами» і забезпечити достатньо об'єктивне оцінювання рівня їхніх знань.

Об'єктом поточного контролю знань слухача є:

- систематичність та активність роботи протягом тематичного навчального блоку над вивченням програмного матеріалу дисципліни, активна участь у семінарських (практичних) заняттях,
- виконання індивідуальних домашніх завдань,
- написання контрольної роботи (за потреби).

Підсумковим контролем є диференційований залік. Слухач денної форми навчання, за своєю згодою, може автоматично отримати «добру» і «відмінну» оцінку за диференційований залік без його складання за умови згоди на це викладача, що викладає лекційний курс, і при загальній кількості набраних протягом семестру балів, яка відповідає таблиці переведення балів (табл. 4.).

Таблиця 4. Переведення балів кредитно-модульної системи у 4-бальну оцінку

Сума накопичених балів	За шкалою ECTS	За національною шкалою
90 – 100 балів	A	«відмінно»
75 – 89 балів	BC	«добре»
60 – 74 балів	DE	«задовільно»

Таблиця 5. Схема нарахування балів для студентів денної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Написання контрольної роботи (за потреби)	Сума
самостійна робота (тематичні доповіді до 7 хвилин)	виконання індивідуальних домашніх завдань	поточний контроль (відповіді на контрольні питання за темами)	активність, вірність відповідей та їхня обґрунтованість під час групового вирішення кейсів під час занять		
До 20 (=10*2)	До 40 (=10*4)	До 10 (=10*1)	До 20 (=20*2)	До 10	100

*під цифрою «10» мається на увазі загальна (максимальна) кількість лекцій за дисципліною.

Таблиця 6. Схема нарахування балів для студентів заочної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Диференційований залік (захист індивідуальної роботи*)	Сума
самостійна робота (тематичні доповіді до 7 хвилин)	поточний контроль (відповіді на контрольні питання за темами)	активність, вірність відповідей та їхня обґрунтованість під час групового вирішення кейсів під час занять		
20	10	40	30	100

* наявність індивідуальної роботи за дисципліною та відповідність її вимогам викладача.

9. Політика курсу щодо дотримання принципів академічної доброчесності. Суворе дотримання принципів академічної доброчесності згідно до [Положення](#) про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (введено в дію наказом ректора № 0501-1/173 від 14.05.2015 р., https://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf).

10. Оскарження результатів підсумкового контролю здійснюється згідно до Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна (введено в дію наказом ректора № 0211-1/342 від 10.07.2018 р., https://drive.google.com/drive/folders/0BwRBoOD_AlQSZ0xDtkt2eDNrX0U).

11. Рекомендована література

Основна література

1. Дунаєв І.В. Взаємодія з органами влади: GR-менеджмент : Методичні вказівки для слухачів факультету соціально-економічного управління денної та заочної форм навчання за спеціальністю 073 – менеджмент і освітньою програмою «Бізнес-адміністрування». Харків: Магістр, 2019. 38 с.
2. Етичний кодекс Української асоціації професіоналів у сфері GR і лобістів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://grukraine.com.ua/about-us/our-history/>
3. Соловей Д. (2020). Government relations vs лобізм: чим вони відрізняються. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/government-relations-vs-lobizm-chim-voni-vidriznyayutsya.html>
4. Шаров О. М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи : моногр. Київ : НІСД, 2019. 560 с.
5. USAID (2021). GR та нові технології лобізму в міжнародному бізнесі / USAID, Фонд Східна Європа, 2021. 18 с.
6. Griffin P., Thurber J. (2015). Teaching public policy advocacy by combining academic knowledge and professional wisdom. In: Interest Groups & Advocacy, Vol. 4, №1. С. 40–51, Macmillan Publishers.
7. Navarro R. (2019). A Strategic Holistic Approach for Government Relations: The SGR Framework. DOI: 10.24940/theijbm/2019/v7/i3/BM1903-010
8. OECD (2014). Lobbyists, Governments and Public Trust, Volume 3: Implementing the OECD Principles for Transparency and Integrity in Lobbying. OECD Publishing.
9. Smith R. Strategic Planning for Public Relations / R. Smith. – New York: Routledge, 2013. – 560 с. – Також доступно: www.taylorfrancis.com/books/9781136172489
10. Transparency International (2018). Businesses' lobbying practices / Transparency International Anti-Corruption Helpdesk Answer. Brussels, 2018. 26 с.

Допоміжна література:

11. Рябовол Л.Т. Система лобіювання: структурний показник. Держава і регіони. 2018. №1 (59). Серія Право. С. 29-34
12. Грубінко А.В. Європейський Союз після Brexit: продовження історії Моногр. / А.В. Грубінко, А.Ю. Мартинов. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2021. 258 с. ISBN 978-617-7793-70-9
13. Влада і бізнес в Україні: від симбіозу до партнерства / Центр Разумкова. Київ, 2019. 54 с.
14. Висновок на проект Закону України «Про лобістську діяльність» До реєстр. № 3059-3 від 03.03.2020 / Головне науково-експертне управління апарату ВРУ. Київ, 2020. 15 с.
15. Bonardi J., Bergh R. (2015). Political knowledge and the resource-based view of the firm. Routledge.
16. Harris P.; Fleisher, C. (2005). Handbook of Public Affairs. London: Sage Publications.
17. Hennisz W. (2014). Corporate Diplomacy: Building Reputations and Relationships with External Stakeholders. UK: Greenleaf Publishing.
18. Hennisz, W.; Zelner, B. (2012). Strategy and Competition in the Market and Nonmarket Arenas. In: Academy of Management Perspectives, August, pp. 40–51
19. Hirsch A. (2021). Lobbyists as Gatekeepers: Theory and Evidence / A. V. Hirsch, K. Kang, B. P. Montagnes, Hye Young You
20. Kotler P. Corporate social responsibility: Doing the most good for your company and your cause / P. Kotler, N. Lee. – New Jersey, Hoboken : John Wiley & Sons, 2013.
21. Parnell J. (2018). Nonmarket and market strategies, strategic uncertainty and strategic capabilities: Evidence from the USA. In: Management Research Review, Vol. 41 (2). С. 252–

Нормативно-правова література:

22. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23.09.1997 № 539/97-ВР (зі змінами) // Урядовий кур'єр від 16.10.1997.

23. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 19, ст.134

24. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI (зі змінами) // Голос України від 17.02.2010. – № 28.

25. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23.09.1997 № 539/97-ВР (зі змінами) // Урядовий кур'єр від 16.10.1997.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інші методичне забезпечення:

26. Дунаєв І.В. Стратегічне планування розвитку громади: використовуємо партисипативний підхід / Укл. І.В. Дунаєв, Н.Л. Ключник, Н.В. Морозюк, О.О. Чернобай. Харків: Слобожанські стратегії, АССРОГУ, 2018. – 38 с. – Також доступно: <http://ssa.ngo/ua/prepared-and-published-our-guidelines-on-participatory-local-strategic-planning/>

27. Бинецкий А. Лоббизм в современном мире: экономика, дипломатия, разведка. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=iVLmItnpCio>

28. Брагинский О. Траблшутинг 108. Эффективный GR. URL : www.youtube.com/watch?v=-4i4dwBRWHM

Гарант освітньої програми

Микола КОВАЛЕНКО